

Nr 49.

Ankom till riksdagens kansli den 16 april 1918 kl. 1 e. m.

Utlåtande, angående vissa framställningar rörande tionde huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande rörande nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar angående tionde huvudtiteln.

A. **Det militära pensionsväsendet.**

1:o) I en till riksdagen avlåten, den 15 mars 1918 dagtecknad proposition; nr 164, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre båtsmannen vid Södra Hallands kompani nr 127 *Lameck Elof Johansson Fridén* må tilldelas pension såsom hade han tjänat i tjugu år från tjugu års ålder.

*Angående
pension till
f. båtsmannen
L. E. G.
Fridén.*

Utredningen i ärendet återfinnes i nämnda statsrådsprotokoll, till vilket utskottet får hänvisa.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot förevarande förslag, hemställer,

att Kungl. Maj:ts framställning i ämnet må vinna riksdagens bifall.

B. Allmänna indragningsstaten.

I. Ang. justitiedepartementet.

Angående
pension åt
husmodern
vid statens
uppfostrings-
anstalt å Bona
Johanna Kri-
stina Anders-
son.

2:o) I en till riksdagen den 15 mars 1918 avlåten proposition, nr 162, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att till husmodern vid statens uppfostringsanstalt å Bona *Johanna Kristina Andersson* må, räknat från och med år 1919, från allmänna indragningsstaten utgå en årlig pension av 650 kronor, så länge hon förbliver ogift.

Departementschefen har till statsrådsprotokollet i ärendet anført följande:

»Uti underdånig skrivelse den 26 januari 1918 har styrelsen för statens uppfostringsanstalt å Bona hemställt om åtgärders vidtagande för beredande av pension åt husmodern vid anstalten *Johanna Kristina Andersson*.

Handlingarna i detta ärende utvisa, att *Johanna Kristina Andersson* är född den 21 juli 1855 och alltså nu uppnått en ålder av nära 63 år, att hon den 7 december 1904 antagits att från och med den 1 januari 1905, då anstalten började sin verksamhet, tills vidare vara husmoder vid anstalten samt att hon därefter oavbrutet innehaft denna tjänst.

Till den 1 januari 1918 har anstalten varit uppförd å extra stat. Enligt den stat, som gällde för anstalten under dess första verksamhetstid, var avlöningen till husmodern bestämd till 300 kronor i lön och 200 kronor i tjänstgöringspenningar, vartill kommo två ålderstillägg efter fem och tio års tjänstgöring, vardera å 50 kronor. Dessutom skulle hon åtnjuta fritt husrum samt fri kost. Vid den lönereglering, som genomfördes vid 1911 års riksdag för befattningshavare vid anstalten, bestämdes husmoderns avlöning till — förutom fri kost och uppvärmd bostad — 500 kronor i lön och 100 kronor i tjänstgöringspenningar. Samtidigt höjdes ålderstilläggen till vardera 75 kronor. Husmoderns kontanta slutavlöning uppgick sålunda till 750 kronor.

Sedan 1917 års riksdag fattat beslut om anstaltens uppförande på ordinarie stat, har Kungl. Maj:t den 25 juni 1917 fastställt ny avlöningsstat för anstalten att gälla från och med den 1 januari 1918. Enligt denna stat skall husmodern åtnjuta, jämte fri kost och fritt husrum med nödigt bränsle samt 50 kronor i beklädnadsersättning, 700 kronor i lön,

varjämte lönen efter fem år kan höjas med 50 kronor och efter tio år med ytterligare 50 kronor. Pensionsunderlaget för henne utgör enligt samma stat lönen jämte i förekommande fall intjänade ålderstillägg eller sålunda högst 800 kronor.

Enligt lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension inträder rätt att komma i åtnjutande av hel pension för kvinnlig tjänst innehavare vid uppnådda 60 levnadsår och 30 tjänstår. Enligt de för befattningshavare vid Bonaanstalten utfärdade särskilda villkor och bestämmelser för åtnjutande av de med ordinarie befattning vid anstalten förenade avlöningsförmånerna skall i fråga om dylik befattningshavares skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension gälla vad i nyssnämnda lag finnes stadgat, dock att den, som med eller under år 1918 tillträtt eller tillträder ordinarie befattning vid anstalten, skall vara underkastad de förändrade bestämmelser uti berörda hänseende, som under samma år kunna varda meddelade. Sistnämnda förbehåll hade sin grund däri, att fråga uppstått, att pensionsåldern för vissa befattningshavare vid anstalten -- bland dem dock icke husmodern -- skulle bestämmas lägre än vad i nyssnämnda lag föreskrives såsom allmän regel. Några dylika förändrade bestämmelser hava emellertid ännu ej utfärdats.

Då Johanna Kristina Andersson vid 1918 års ingång redan uppnått 60 års ålder, ansåg anstaltens styrelse sig ej kunna för henne utfärda konstitutorial å husmodersbefattningen, men, då Johanna Kristina Andersson fortfarande var tjänstduglig, förordnade styrelsen henne att tillsvidare mot den i stat anslagna lönen jämte ålderstilläggen uppehålla befattningen.

Allt sedan den 1 januari 1912 har i enlighet med ett av 1911 års riksdag fattat beslut årligen från Johanna Kristina Anderssons lön avdragits 25 kronor, motsvarande den pensionsavgift, vilken enligt lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension skulle av henne hava erlagts såsom bidrag till egen pensionering, om berörda lag varit å henne tillämplig.

Uti sin förut berörda underdåniga skrivelse har styrelsen anfört, bland annat, följande:

Då det vid Bonaanstaltens trädande i verksamhet gällde att för husmodersbefattningen förvärva en lämplig och kompetent person, hade delegerade för anstaltens anordnande, vilka intill 1905 års ingång fungerat som anstaltens styrelse, ansett sig böra i främsta rummet tillse, att för befattningen erhöles en person, som vore van vid ett större lantushåll och ägde förmåga att för dennas utspisning på ett praktiskt och ekonomiskt sätt använda vad vid anstaltens jordbruk och kreatursskötsel producerades. Givetvis borde hon ock i egenskap av husmoder

*Styrelsen för
statens upp-
fostrings-
anstalt å
Bona.*

hava god hand icke blott med tjänstfolk utan ock med de elever, vilka anvisades till biträde i kök och bageri, vid slakt, rengöring m. m. Nu angivna egenskaper hade naturligtvis icke kunnat med visshet påräknas hos en yngre kvinna och ej heller hade varit att förvänta, att befattningen skulle locka många sökande med hänsyn till dess krävande art och den jämförelsevis låga avlöning, som bjöds. Bland de sökande hade, på sätt förut nämnts, utsetts förenämnda Johanna Kristina Andersson, vilken vid antagandet redan uppnått 49 års ålder och förut varit anställd i enskild tjänst.

Johanna Kristina Andersson hade i allo visat sig motsvara de förväntningar, som på henne ställts. Hon hade på ett synnerligen förtjänstfullt och plikttroget sätt skött sina åligganden samt tillvunnit sig sina överordnades odelade förtroende. Därest hon med innevarande års ingång erhållit konstitutorial å husmoderstjänsten, skulle hon, enär hon icke innehade mera än tretton tjänstår, enligt gällande pensionslag varit berättigad till en avkortad pension av 346 kronor 67 öre. Det vore uppenbart, att detta belopp icke — allra minst under nu rådande dyrtid — skulle förslå till ens det tarvligaste livsuppehälle. Innan Johanna Kristina Andersson kommit i statstjänst, hade hennes löneförmåner icke medgivit avsättande av några medel för tryggande av hennes existens under ålderdomen och efter tillträdet av sin befattning å Bona hade hon ej heller kunnat göra några besparingar, då hon haft nära anhöriga att understödja. Med den ålder hon nu uppnått kunde hon givetvis ej länge bibehålla den vigör, som erfordrades för den krävande tjänsten vid Bona. Det hushåll, hon nu förestode, omfattade för närvarande 232 elever och 10 å 15 befattningshavare. Därest hon på grund av sjukdom eller avtagande krafter bleve oförmögen till tjänstgöring, stode hon utan varje existensmedel.

I fråga om pensionens storlek ansåge styrelsen, att billighetsskäl talade för att pensionen finge efter eljest brukliga grunder beräknas efter den avlöning, hon åtnjöt efter den från och med år 1912 gällande lönestaten eller med intjänade ålderstillägg 650 kronor. Styrelsen förbisåge härvidlag icke, att hennes tjänstår icke uppginge till mer än 13, men på grund av de förut omförmälda omständigheter, som föranlett hennes antagande, och med hänsyn till värdet och betydelsen av hennes arbete i anstaltens tjänst under dess organisationsår, funne styrelsen pensionsbeloppet icke kunna sättas lägre, om hennes ålderdom skulle bliva någorlunda tryggad.

På grund av det anförda har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att från och med år 1919 bevilja Johanna Kristina Andersson en årlig pension av 650 kronor.

Statskontoret.

Statskontoret, som fått sig anbefallt att avgiva utlåtande i ärendet, har förklarat sig ej kunna tillstyrka, att pensionen i fråga sättes så högt som till 650 kronor, vilket belopp skulle tillkommit Johanna Kristina Andersson i pension först efter väsentligt längre tids tjänstgöring. Därest hon blivit överflyttad å ny stat, skulle pensionen på grund av den jämförelsevis korta tjänstetiden av 13 år icke kunnat uppgå till högre belopp än i runt tal 350 kronor. En sådan pension torde emellertid i förevarande fall böra betraktas såsom allt för låg. Statskontoret

ville därför med hänsyn till den synnerligen krävande befattning, som Johanna Kristina Andersson med utmärkt goda vitsord bestritt, hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t i proposition föreslå riksdagen medgiva, att till Johanna Kristina Andersson finge, räknat från och med 1919 års början, från allmänna indragningsstaten utgå en årlig pension av 500 kronor, så länge hon förbleve ogift.

Att Johanna Kristina Andersson, vilken alltsedan Bonaanstaltens trädande i verksamhet på ett synnerligen förtjänstfullt sätt bestritt den krävande befattningen som husmoder vid anstalten, vid sin avgång ur tjänsten beredes pension med skäligt belopp, torde icke vara annat än överensstämmande med billighet. Med avseende å pensionens belopp är att märka, att, på sätt förut framhållits, Johanna Kristina Andersson skulle, om hon blivit överflyttad å ny stat, varit berättigad till en pension, som på grund av hennes jämförelsevis korta tjänstetid icke kunnat uppgå till högre belopp än i runt tal 350 kronor. Detta belopp har emellertid statskontoret på grund av vad i ärendet upplysts om befattningens art och det utmärkta sätt, varpå Johanna Kristina Andersson fullgjort sina åligganden, ansett allt för lågt samt hemställt om det sökanden föreslagna pensionsbeloppets höjande med 150 kronor till 500 kronor. Mig förefaller det emellertid, som om pensionen, även på detta sätt förhöjd, skulle bliva väl knappt tillmätt och som om de skäl, statskontoret åberopat till stöd för den av detsamma ifrågasatta förhöjningen, böra föranleda, att pensionen sättes något högre än enligt statskontorets förslag. I detta hänseende vill jag i främsta rummet framhålla, huru anstaltens verksamhet under senare år svällt ut till en omfattning, som vid tiden för Johanna Kristina Anderssons tillträde till husmodersbefattningen icke ens tillnärmelsevis kunnat förutses. Redan under år 1913 överskred elevantalet det högsta antal, 96, för vilket den var avsedd, och har elevantalet alltsedan dess varit i stark stegring, så att detsamma, på sätt förut nämnts, vid tiden för avlåtandet av Bonastyrelsens förenämnda skrivelse uppgick till ej mindre än 232 eller 136 mer än det, för vilket anstalten ursprungligen beräknats. En följd härav har blivit den, att, då anstaltens köksanordningar ej varit avsedda för så stort antal elever, tillredningen av maten på senare tiden delvis måst ske i två omgångar, något som givetvis i hög grad ökat husmoderns besvär. Med särskild hänsyn till vad nu sagts samt det berömvärda sätt, varpå Johanna Kristina Andersson fullgjort sina för varje år allt mera krävande åligganden, synes det mig, som om den höjning i pensionsbeloppet, som statskontoret föreslagit, bör ökas med ytterligare 150 kronor samt

Departements-
chefen.

pensionen för henne alltså bör föreslås till 650 kronor eller det belopp, vartill Bona-tyrelsen ansett, att pensionen för Johanna Kristina Andersson borde sättas, om hennes ålderdom skulle bliva någorlunda tryggad i ekonomiskt avseende. Med bifall härtill skulle pensionen i allt fall komma att med 150 kronor understiga det belopp, varmed hel pension för husmodern ansetts böra sättas i den nya staten.»

Utskottet. Även utskottet finner det vara med billighet överensstämmande, att Johanna Kristina Andersson vid sin avgång från tjänsten beredes pension och har utskottet för sin del icke haft något att erinra mot det av Kungl. Maj:t i sådant avseende föreslagna beloppet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att till husmodern vid statens uppfostringsanstalt å Bona Johanna Kristina Andersson må, räknat från och med år 1919, från allmänna indragningsstaten utgå en årlig pension av sexhundrafemtio kronor, så länge hon förbliver ogift.

*Angående
understöd åt
avl. över-
konstapeln
O. B. Roos-
lings änka och
barn.* 3:o) I en till riksdagen den 15 mars 1918 avlåten proposition, nr 163, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att till avlidne överkonstapeln *Oskar Bernhard Rooslings änka Ebba Olivia Roosling*, född Olsson, och *makarnas minderåriga barn Karin Margareta, Gunborg Margareta, Sigrid Elvira Margareta, Erik Gustaf och Anna Lisa Margareta* må från och med år 1918 å allmänna indragningsstaten utgå årliga understöd å sammanlagt högst 1,200 kronor, att till dem utbetalas enligt de grunder, som i 7 och 9 §§ i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete närmare angivas.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 15 mars 1918.

Utskottet, som icke funnit något att erinra emot ifrågavarande framställning, hemställer,

att riksdagen må medgiva, att till avlidne överkonstapeln *Oskar Bernhard Rooslings änka Ebba Olivia Roosling*, född Olsson, och *makarnas minderåriga barn*

Karin Margareta, Gunborg Margareta, Sigrid Elvira Margareta, Erik Gustaf och Anna Lisa Margareta må från och med år 1918 å allmänna indragningsstaten utgå årliga understöd å sammanlagt högst ettusen tvåhundra kronor, att till dem utbetalas enligt de grunder, som i 7 och 9 §§ i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete närmare angivas.

II. Angående lantförvarsdepartementet.

4:o) I en till riksdagen avlåten, den 15 mars 1918 dagtecknad proposition, nr 160, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden, för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att avlidne löjtnanten vid Norrbottens regemente *H. S. M. Bendriks moder* änkefru *Hildegard Antoinetta Laurentia Carlsson*, född *Bergström*, må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 300 kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1916.

*Angående
pension åt av-
lidne löjtnan-
ten H. S. M.
Bendriks
moder.*

Utredningen i ärendet återfinnes i nämnda statsrådsprotokoll, till vilket utskottet får hänvisa.

Med tillstyrkande av bifall till ifrågavarande framställning, får utskottet hemställa

att riksdagen må medgiva, att avlidne löjtnanten vid Norrbottens regemente *H. S. M. Bendriks moder* änkefru *Hildegard Antionetta Laurentia Carlsson*, född *Bergström*, må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av trehundra kronor, att utgå från och med den 1 oktober 1916.

Angående
pension åt
sadelmakaren
E Magnus-
sons änka och
barn.

5:o) I en till riksdagen den 1 mars 1918 avlåten proposition, nr 126, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att sadelmakaren vid arméns intendenturförråd i Stockholm *E. Magnussons änka Anna Karolina Magnusson*, född *Norberg*, och makarnas två minderåriga barn *Erik Leopold* och *Erika Katarina* må från och med 1918 års början komma i åtnjutande av pensioner å allmänna indragningsstaten, änkan så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd med 300 kronor årligen samt vardera av barnen intill uppnådd ålder av 18 år med 100 kronor årligen.

I fråga om den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet får, med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att riksdagen må medgiva, att sadelmakaren vid arméns intendenturförråd i Stockholm *E. Magnussons änka Anna Karolina Magnusson*, född *Norberg*, och makarnas två minderåriga barn *Erik Leopold* och *Erika Katarina* må från och med 1918 års början komma i åtnjutande av pensioner å allmänna indragningsstaten, änkan så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd med trehundra kronor årligen samt vardera av barnen intill uppnådd ålder av 18 år med etthundra kronor årligen.

Angående
pension åt
vissa arbetare
och arbeterskor
vid ammunitionsfabriken.

6:o) I en till riksdagen den 1 mars 1918 avlåten proposition, nr 127, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att arbetarna vid ammunitionsfabriken *Carl August Lindh* och *Carl Johan Andersson* samt arbeterskorna vid nämnda fabrik *Erik-Hans Anna Johnsson*, *Karin Nilsson* och *Johanna Matilda Bergström* må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension, vardera av *Lindh* och *Andersson* med 500 kronor samt en var av *Erik-Hans Anna Johnsson*, *Karin Nilsson* och *Johanna Matilda Bergström* med 300 kronor, att för envar av dem utgå från och med månaden näst efter skedd eller skeende avgång från anställning vid ammunitionsfabriken.

Departementschefen har till statsrådsprotokollet i ärendet anfört följande:

»Uti skrivelse till arméförvaltningens artilleridepartement den 8 december 1917 har *styresmannen för ammunitionsfabriken* till erhållande av pension föreslagit följande vid ammunitionsfabriken anställda arbetare och arbeterskor, nämligen arbetarna Carl August Lindh och Carl Johan Andersson samt arbeterskorna Erik-Hans Anna Johnsson, Karin Nilsson och Johanna Matilda Bergström, vilka samtliga varit anställda vid fabriken över 30 år men numera till följd av sjuklighet och nedsatta kroppskrafter vore oförmögna att med eget arbete försörja sig.

Av styresmannens framställning jämte därvid fogade läkar- och frejdebetyg m. m. inhämtas följande:

Lindh, som är född den 8 november 1833, kom i tjänst vid ammunitionsfabriken den 20 februari 1868, där han ännu kvarstår, men är numera på grund av åderförkalkning och dubbelsidigt ljumskbräck oförmögen att med arbete bidra till sitt uppehälle.

Andersson är född den 16 december 1843 samt är sedan den 3 september 1883 anställd vid ammunitionsfabriken men är numera på grund av åderförkalkning och betydligt nedsatt syn å båda ögonen oförmögen att med arbete bidra till sitt uppehälle.

Erik-Hans Anna Johansson, som är född den 12 november 1858, anställdes vid ammunitionsfabriken den 24 april 1884 samt avflyttade därifrån den 12 maj 1917. På grund av kronisk lungsjukdom samt kronisk hjärtsjukdom är hon oförmögen att fullgöra de med hennes förutvarande anställning vid fabriken förenade göromål, och är hon i övrigt oförmögen att med arbete bidra till sitt uppehälle.

Karin Nilsson är född den 13 oktober 1854 och erhöll anställning vid ammunitionsfabriken den 1 december 1882. Enligt läkarintyg lider hon av tumörbildning i vänstra bröstet (troligen kræfta) ävensom av symtom av kronisk reumatism samt är på grund härav oförmögen att vidare behörigen fullgöra det arbete, som ålegat henne vid fabriken, varifrån hon avflyttat den 30 september 1917. Hon är även i övrigt oförmögen att med arbete försörja sig.

Johanna Matilda Bergström är född den 4 maj 1850 samt erhöll anställning vid ammunitionsfabriken den 16 juli 1884 men är numera på grund av kronisk bröstsjukdom oförmögen att med arbete bidra till sitt uppehälle.

Samtliga ifrågavarande personer hava under sin anställning ådagalagt ett hedrande uppförande och arbetsduglighet. De hava för sitt arbete vid ammunitionsfabriken under år 1916 uppburit följande kon-

tanta avlöningar, nämligen Lindh 1,133 kronor och 30 öre, Andersson 850 kronor 67 öre, Erik-Hans Anna Johnsson 785 kronor 43 öre, Karin Nilsson 835 kronor 62 öre samt Johanna Matilda Bergström 882 kronor 16 öre.

Enligt vad styresmannen för ammunitionsfabriken framhållit, torde emellertid förenämnda avlöningsförmåner för samtliga med undantag för Lindh böra för år beräknas högre, då ifrågavarande arbetare på grund av sjukdom eller behov av vila under en del av året varit frånvarande, och torde vad Andersson beträffar hava bort uppgå till omkring 1,000 kronor och för de kvinnliga arbetarna till omkring 900 kronor. Lindh och Andersson hava åtnjutit inkvartering in natura, bestående av rum och kök jämte 14 kubikmeter ved.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har *arméförvaltningens artilleridepartement* uti underdånig skivelse den 27 december 1917 förklarar sig anse billigt, att ifrågavarande arbetare genom pension bereddes någon hjälp till livsuppehälle efter avskedstagandet. I fråga om pensionernas storlek funne sig departementet med hänsyn till nämnda arbetares tjänstetid och åtnjutna löneförmåner böra föreslå ett belopp av 600 kronor för de manliga och 400 kronor för de kvinnliga arbetarna, allt för år räknat. Artilleridepartementet hemställde alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å allmänna indragningsstaten bevilja Lindh och Andersson vardera en årlig pension av 600 kronor samt var och en av Erik-Hans Anna Johnsson, Karin Nilsson och Johanna Matilda Bergström en årlig pension av 400 kronor ävensom att nämnda pensioner måtte få utgå, för Lindh och Andersson från den dag, de avginge från ammunitionsfabriken, för Erik-Hans Anna Johnsson från och med den 13 maj 1917, för Karin Nilsson från och med den 1 oktober 1917 samt för Johanna Mathilda Bergström, som avgått från fabriken den 22 december 1917, från och med sistnämnda dag.

I häröver den 4 februari 1918 avgivet underdånigt utlåtande har *statskontoret* anfört följande:

Statskontoret funne visserligen goda skäl föreligga för beredande av understöd av statsmedel åt samtliga nu ifrågavarande arbetare, vilka under många år ägnat sina krafter åt arbete för statens räkning, men ämbetsverket ansåge sig icke kunna tillstyrka de av artilleridepartementet föreslagna beloppen av 600 kronor till manlig och 400 kronor till kvinnlig faktoriarbetare. I sitt den 5 november 1917 avgivna utlåtande i fråga om beredande av pension åt faktoriarbetaren K. A. Sandström

hade nämligen statskontoret närmare utvecklat skälen för att någon höjning av beloppen av pensioner till dylika arbetare för närvarande icke borde vidtagas. Med åberopande härav och med erinran tillika, att Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1918 års riksdag föreslagit bemålde Sandström till pension av 500 kronor, hemställde statskontoret, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att åt nu ifrågavarande arbetare linge från allmänna indragningsstaten utgå pensioner till de belopp, som enligt de senaste årens riksdagars beslut pläгат beviljas arbetare i liknande ställning, nämligen 500 kronor till de manliga och 300 kronor till de kvinnliga arbetarna, att räknas för envar av dem från och med månaden näst efter skedd eller skeende avgång från arbetet vid ammunitionsfabriken.

I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna anser även jag, att ifrågavarande arbetare böra komma i åtnjutande av pension utav statsmedel. Pensionsbeloppen torde, i överensstämmelse med vad statskontoret föreslagit, böra bestämmas till 500 kronor för de manliga och 300 kronor för de kvinnliga arbetarna samt utgå från och med månaden näst efter skedd eller skeende avgång från anställning vid fabriken.

*Departements-
chefen.*

Även utskottet finner goda skäl vara anförda för beredande av understöd av statsmedel åt samtliga här ifrågavarande arbetare, vilka under en lång följd av år arbetat vid ammunitionsfabriken. I likhet med arméförvaltningens artilleridepartement anser emellertid utskottet, att med hänsyn till nämnda arbetares tjänstetid och åtnjutna löneförmåner pensionsbeloppen böra bestämmas till 600 kronor för de manliga och 400 kronor för de kvinnliga arbetarna. I avseende å den tidpunkt från vilken pensionerna skola utgå, har utskottet icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag eller att de böra beräknas från och med månaden näst efter skedd eller skeende avgång från anställning vid fabriken.

Utskottet.

Åberopande vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att arbetarna vid ammunitionsfabriken Carl August Lindh och Carl Johan Andersson samt arbeterskorna vid nämnda fabrik Erik-Hans Anna Johnsson, Karin Nilsson och Johanna Matilda Bergström må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension, vardera av Lindh och Andersson med sexhundra kronor

samt envar av Erik-Hans Anna Johnsson, Karin Nilsson och Johanna Matilda Bergström med fyrahundra kronor, att för envar av dem utgå från och med månaden näst efter skedd eller skeende avgång från anställning vid ammunitionsfabriken.

Angående
förhöjd pen-
sion åt vakt-
mästaren vid
intendentur-
kåren J. G.
Johansson
Lindhé.

7:o) I en inom första kammaren av herr *Gullberg* väckt motion, nr 36, har hemställts, »att riksdagen ville medgiva vaktmästaren vid intendenturkåren, förrådsvaktmästaren vid arméns intendenturförråd å Karlsborg *Johan Gottfrid Johansson Lindhé* sådan förhöjning i den honom av 1914 års riksdag beviljade pensionen 360 kronor, att densamma, jämte det honom tillkommande gratialet från Vadstena krigsmanshuskassa, uppgår till 900 kronor årligen under hans återstående livstid, att utgå från och med månaden näst efter den under vilken han avgått ur tjänst».

Till stöd för motionen har anförts följande:

»Å intendenturkårens stat fanns år 1914 uppförda 22 vaktmästarebeställningar. Enligt staten åtnjoto dessa vaktmästare samma avlöning som då tillkom distinktionskorpraler, nämligen: lön kronor 360, dagavlöning kronor 182: 50, beklädnads- och portionsersättning kronor 332: 15 (från och med 1909 ha de dessutom tillerkänts för ved och ljus med kronor 80: 95) således tillsammans kronor 955: 60 per år jämte fri bostad.

Vid 1910 års riksdag medgavs, att vaktmästarna vid intendenturkåren efter erhållet avsked skulle få åtnjuta en årlig pension till så stort belopp, att densamma, jämte dem tillkommande gratial från Vadstena krigsmanshuskassa, uppginge till 360 kronor.

Uti skrivelse den 15 september 1913 hemställde dåvarande generalintendenten, att förrådsvaktmästaren vid arméns intendenturförråd å Karlsborg *Johan Gottfrid Johansson Lindhé*, som den 1 oktober 1914 fyllde 60 år, måtte få komma i åtnjutande av en årlig pension enligt ovan angivna grunder. Uti proposition, nr 48, till 1914 års första riksdag hemställde Kungl. Maj:t om en årlig pension till bemålde *Lindhé* på tillsammans 360 kronor. Denna hemställan bifölls av riksdagen.

Den sålunda tillerkända pensionen har ännu icke tillträtts av *Lindhé*, vilken såsom fullt tjänstbar dagligen tjänstgjort vid förrådet å Karlsborg. Anledningen till att generalintendenten redan 1913 ingick till Kungl. Maj:t med framställning om pension till *Lindhé*, kan således icke bero på *Lindhés* otjänstbarhet utan får väl närmare sökas däri, att enligt 1901 års härordning skulle hela vaktmästarekåren vid intendenturen indragas. Emellertid åstadkom 1914 års *senare* riksdag en genomgripande förändring uti dittills rådande förhållanden, därigenom att beslut fattades om att vid varje infanteriregemente och varje trängförband skulle uppföras en förrådsvaktmästarebeställning på stat. Till dessa nya befattningar skulle från och med 1915 i första hand överflyttas de vid intendenturkåren anställda vakt-

mästarna. Såväl löne- som pensionsförmåner blevo avsevärt förbättrade för innehavarna av dessa tjänster. Samtidigt höjdes pensionsåldern till 65 år. Samtliga intendenturkårens vaktmästare, med undantag av två, överfördes till den nya staten och placerades ute på truppförbanden

Enligt vad av handlingarna i detta ärende synes framgå, ha vederbörande myndigheter ansett Lindhé, som den 1 oktober 1914 fyllt 60 år, vara för gammal att transporteras ut på truppförbandens förråd. Emellertid delas ej denna uppfattning av hans närmaste chef, som i en till chefen för intendenturkåren ställd skrivelse av den 18 oktober 1916 betonar, att Lindhé, som vore i besittning av en god arbetsförmåga och på ett förtjänstfullt sätt skötte förrådstjänsten, bort vara berättigad att komma i åtnjutande av den fastare anställning och därmed förenade avlönings- och pensionsförmåner, som transporten ut till truppförbanden innebure.

Förrådschefen hemställer därför till chefen för intendenturkåren om framställning till Kungl. Maj:t om avlåtande av proposition till riksdagen angående förhöjd pension till Lindhé.

I underdånig skrivelse av den 15 november 1916 har chefen för intendenturkåren hos Kungl. Maj:t hemställt om en förhöjning av Lindhés pension till sammanlagt 900 kronor att utgå från och med månaden näst efter den under vilken han erhållit avsked. Över denna framställning har armbeförvaltningens civila departement den 27 november 1916 till Kungl. Maj:t avgivit infordrat yttrande, vari departementet bland annat anför, att, med hänsyn till att riksdagen så sent som 1914 reglerade Lindhés pension, departementet »ej kan finna, att sådana omständigheter därefter inträffat, som skulle kunna föranleda till så avsevärd höjning av pensionsbeloppet, som i förevarande framställning ifrågasatts, anser departementet sig icke kunna för sin del tillstyrka bifall till framställningen».

Sedan Kungl. Maj:t låtit sig föredragas chefens för intendenturkåren framställning jämte civila departementets däröver avgivna yttrande, har Kungl. Maj:t den 6 juli 1917, funnit förevarande framställning icke föranleda till någon dess åtgärd.

Vid ett närmare studium av handlingarna i detta pensionsärende, varur jag gjort förestående axplockningar, har jag kommit till den bestämda uppfattningen, att Lindhé, vid övergången till den nya härordningen, blivit avsevärt sämre ställd än sina övriga kamrater inom intendenturkåren. Redan därigenom, att dåvarande generalintendenten 1913 gjorde framställning om och 1914 års första riksdag beviljade honom pension, innan han ännu fyllt 60 år, tyckes ha lagts stenar i vägen för honom då det gällde att komma på fast stat och bliva placerad vid något truppförband. Hade generalintendenten drömt om att 1914 års riksdag skulle godkänna en stat med 34 nya vaktmästarebeställningar, hade han säkerligen icke vidtagit åtgärden för pensionering av Lindhé så tidigt som nu skedde. Den nya härordningen i förening med den omfattande krigstjänstgöringen som pågått sedan hösten 1914, har givit rika tillfällen till sysselsättning för den redan 1914 pensionerade förråds-vaktmästaren. Då civila departementet här ovan säger, att ingenting har inträffat sedan 1914, som kan föranleda till någon höjning av den redan då beviljade pensionen, så vill jag i all stillhet därtill anmärka, att det dock ligger dessa års krävande tjänst emellan den tiden och nu med sin dyrtid och därav föranledda höjningar, icke allenast å ordinarie löner utan till och med pensioner för personer, som sedan länge lämnat statens tjänst. Under sådana förhållanden kan det ej anses

strida, vare sig emot statens pensionsprinciper eller mot rättvisa och billighet, om ändring begäres uti ett pensionsbelopp, som aldrig tillträtts och vars formella innehavare fortfarande dagligen uppehåller en krävande tjänst. För att närmare styrka detta senare påstående, inför jag här nedan ett intyg, utgivet av chefen för intendenturförrådet å Karlsborg, så lydande:

»Vaktmästaren vid intendenturkåren *J. G. J. Lindhé*, vilken från den 1 augusti 1905 och fortfarande är placerad till tjänstgöring vid härvarande intendenturförråd, har fullgjort sina åligganden med ordentlighet, nit, plikttrohet och framstående duglighet. Han har därunder de senaste åren haft sig särskilt anförtrött dagliga mottagandet av allt vid kronobageriet bakat bröd samt detsamma utlämnande eller utsändande till truppförbanden, ävensom vården av mjölmagasinet. Han har därjämte — förutom på kortare förordnande under flera år — till min stora belåtenhet upprätthållit magasinförvaltarebefattningen under tillsammans 5 1/2 månader år 1913, varunder hans synnerligen stora arbetsförmåga och praktiska duglighet kommit till full användning. Han har tillika antagits till förvaltareaspirant och avlagt förvaltareexamen. I och utom tjänsten har han fört en i allo hedrande vandel.

Vilket allt härmed på begäran meddelas.

Karlsborg den 13 juni 1917.

A. Gyllensvärd
Förrådschef.»

Av förestående intyg framgår, att Lindhé med nit och intresse skött en befattning som kan jämföras med förrådsförvaltaretjänst och således motiveras även ur tjänstesynpunkt den av hans överordnade gjorda framställningen om förhöjd pension.

Vid 1916 års riksdag hemställde Kungl. Maj:t om en årspension av 400 kronor till förrådsarbetaren Aug. Stendahl, som varit anställd vid förrådet i Karlsborg i 35 år och då uppnått 60 års ålder, samt på grund av sjukdom icke vore fullt arbetsför: chefen för intendenturkåren hade hemställt om och arméförvaltningens intendents- och civila departement tillstyrkt 600 kronor. Detta senare belegg tillstyrktes även av bankoutskottet, »så mycket hellre, som den befattning Stendahl beklätt, väl torde få anses vara mera ansvarsfull än en vanlig arbetares»; riksdagen godkände vad utskottet sålunda föreslagit.

Då civila departementet varit villigt tillstyrka 600 kronor i årspension åt förrådsarbetaren Stendahl, har jag svårt att förstå, huru departementet kan ställa sig avvisande till en förhöjning av Lindhés pension, då, såvitt jag känner rangskalan inom armén, Lindhé måste anses såsom Stendahls förman i tjänsten.

Därtill kommer, att Lindhé, som avlagt underofficers- och förvaltareexamen och på grund därav innehåft åtskilliga förordnanden såsom förråds- och magasinförvaltare samt de senaste fem åren och allt fortfarande, enligt särskilt uppdrag, omhänderhar all uppbörd och utlämning samt magasinering av bröd m. m. vid kronans bageri å Karlsborg, där tillverkningen kan räknas i åtskilliga 100,000-tal kilogram per år, även ur den synpunkten är berättigad komma i åtnjutande av bättre pensionsförmåner än de, som 1914 års riksdag beviljade honom.

Lindhé har den 1 januari 1918 varit anställd i statens tjänst i 44 år, därav 7 1/2 år vid linjen, såsom förrådsarbetare i 18 7/12 år vid I. 15 samt såsom vaktmästare vid intendenturkåren 17 11/12 år. Han synes därigenom ha fullgjort det

dagsverke som erfordras för att bli jämfäst i pensionshänseende med de vaktmästarebefattningar, som genom 1914 års härordningsbeslut tillkommit.»

Vidare har i en inom andra kammaren av herr *Röing* väckt motion, nr 70, hemställt, »att riksdagen måtte för sin del besluta:

dels nedsättning av vaktmästaren vid intendenturkåren *Gustav Fallanders* pensionsålder från nuvarande 65 år till 60 år, och

dels att Fallander må från månaden näst efter den, under vilken han erhåller avsked från sin nu innehavande beställning vid intendenturkåren, äga att bekomma en årlig pension av 900 kronor, att utgå från allmänna indragningsstaten.»

Till stöd för berörda hemställan har motionären anfört följande:

»Jämlikt den av Kungl. Maj:t den 13 december 1878 fastställda staten för kommandanter och befälhavare m. fl. å rikets fästningar och garnisonsorter funnos upptagna vid fästningsintendenturen å Karlsborg en förste vaktmästare med 700 kronor i lön och 300 kronor i tjänstgöringspenningar samt en vaktmästare med 500 kronor i lön och 300 kronor i tjänstgöringspenningar. Till innehavare av vaktmästarebeställningen förordnades G. Fallander från och med den 30 november 1880.

Vid upprepade gånger företagen omorganisation av arméns intendenturväsende och den till detsamma hörande personalen, hava av orsaker, som jag ej känner, ifrågavarande ovannämnde tvenne vaktmästarebeställningar ingen gång inbegripits i omorganisationen. Följden härav har blivit den, att när innehavaren av förste vaktmästarebeställningen för en del år sedan avled, Fallander icke ens blev befordrad till innehavare av denna beställning, av den anledning, att nämnda beställning såsom varande på föråldrad stat, icke ansågs böra besättas. Icke heller genom 1914 års härordning, då intendenturkårens vaktmästare överflyttades till vissa infanteri- m. fl. truppförbands stater och i sammanhang därmed bereddes förbättrade löneförmåner, blev Fallander transporterad, emedan han då ansågs för gammal. Fallander har alltså under hela sin 37-åriga tjänstetid innehaft den mycket anspråkslösa inkomsten av 800 kronor, vartill under de senare åren kommit ett extra lönetillägg med 80 kronor om året. Först vid 65 års ålder är Fallander pensionsberättigad med en pension från arméns pensionskassa av 500 kronor årligen.

Fallander, som sålunda på grund av ogynnsamma omständigheter gått miste om de förbättrade löneförmåner, som efter hand kommit hans yngre kamrater till del, är nu sjuk och lider av neurasteni och äggvita, vilka sjukdomar enligt utfärdad läkarebetyg orsaka, att han icke kan beräknas bli vidare tjänstbar under de närmaste 5 åren (se bil. 1). Med anledning härav har Fallander ingått till generalintendenten med framställning om utverkande av att han måtte bli pensionsberättigad omedelbart i stället för vid 65 års ålder och att i samband därmed hans pension måtte höjas. Under vitsordande av Fallanders långvariga, plikttrogna och samvetsgrant fullgjorda tjänst, har generalintendenten hos Kungl. Maj:t i skrivelse den 23 mars 1917 hemställt (se bil. 2) om avlåtande till 1917 års riksdag av proposition avseende, dels nedsättning av vaktmästaren vid intendenturkåren *Gustav Fallanders* pensionsålder från nuvarande 65 år till 60 år, och dels att Fallander må

Angående
vaktmästaren
vid intenden-
turkåren G.
Fallanders
rätt till
pension

från månaden näst efter den, under vilken han erhåller avsked från sin nu innehavande beställning vid intendenturkåren, äga att bekomma en årlig pension av 900 kronor att utgå från allmänna indragningsstaten.

Efter det såväl direktionen över arméns pensionskassa som kungl. statskontoret avgivit utlåtande över generalintendentens framställning, har Kungl. Maj:t den 14 september 1917 resolverat, att framställningen icke befunnits föranleda till någon vidare åtgärd (se bil. 3, 4, 5).

Som framgår av nämnda bilagor innehåller utlåtandet från direktionen över arméns pensionskassa endast vissa uppgifter rörande bestämmelserna angående pensionsförmånerna för förrådsvaktmästare. I detta utlåtande framhålles även, att Fallander blev delägare i arméns pensionskassa den 30 november 1880 genom anställning såsom vaktmästare vid centralförrådet å Karlsborg, vilken tjänst numera uppförd på intendenturkårens stat han ännu innehar. Även om Fallanders avlöning kan anses hava utgått från intendenturkårens stat, torde han aldrig ha funnits upptagen på denna stat. Vaktmästarna vid intendenturkåren, som numera med undantag av en (Lindhé) överflyttats till regementen och trängkårer, voro enligt 1901 års stat icke delägare i arméns pensionskassa och åtnjuta en årsinkomst av kronor 955: 60, varemot Fallanders årsinkomst stannade vid kronor 892. Det torde således bero på något misstag att räkna Fallander till nämnda kategori, vilket även framgår därav, att i direktionens uttalande påpekas just det förhållandet, att Fallander blev delägare i arméns pensionskassa den 30 november 1880 eller samtidigt, som Fallander antogs såsom vaktmästare vid centralförrådet å Karlsborg. Någon ändring i nämnda antagandet eller överföring på sådan stat, som berövade Fallander rätten till delägarskap i arméns pensionskassa, har givetvis icke kunnat äga rum, utan kvarstår Fallander fortfarande på den enligt Kungl. Maj:t den 13 december 1878 i nåder fastställda stat för kommandanter och befälhavare m. fl. å rikets fästningar och garnisonsorter. I detta sammanhang tillåter jag mig påpeka, att anmärkning 4 till denna stat anger, att även vaktmästarna äro pensionsberättigade vid 60 års ålder (se bil. 6).

Däremot yttrar statskontoret, att det å ena sidan synes som Fallander oaktat sin sjuklighet fortfarande torde kunna göra tjänst och som ej heller hans otjänstbarhet för framtiden synes vara vederbörligen styrkt, ställer sig statskontoret därför tvekande till åtgärders vidtagande i önskat syfte, men å andra sidan, om det anses, att Fallander bör sättas i tillfälle att redan nu avgå, synes det statskontoret som om det föreslagna pensionsbeloppet 900 kronor skulle kunna tillstyrkas. Det torde vara detta senare utlåtande, som föranlett Kungl. Maj:ts beslut.

Då emellertid enligt regementsläkaren Evert Schildts på heder och samvete den 22 november 1917 avgivna intyg (se bil. 7) Fallanders sjukdomar utgöra ett bestämt hinder för honom att sköta sin tjänst, och samma läkare nu i dessa dagar den 17 dennes å heder och samvete (se bil. 8) intygar, att Fallander enligt hans bestämda uppfattning icke kan bliva duglig till tjänstgöring under de år, han ännu skulle hava kvar till sin pensionering, så torde tillfyllestgörande skäl föreligga att redan nu bevilja Fallander en pension. Det skulle i sanning vara mer än hårt, om Fallander, nedbruten av olika sjukdomar, efter 37 års pliktroget arbete ej blott som vaktmästare utan även vid vissa tillfällen som förvaltare vid såväl proviant- som persedelförrådet skulle nödgas genom ett avslag å denna min motion framleva sina återstående dagar i fattigdom. Genom ett avslag av denna min motion skulle

även Fallander nödgas var sjätte månad erhålla ett halvt års tjänstledighet, ända till det han fyller 65 år, under vilka förhållanden hans löneförmåner komma att uppgå till 500 kronor årligen, ett belopp, på vilket Fallander även med största sparsamhet svårligen torde kunna anständigt uppehålla sig.

Jag tillåter mig till sist framhålla, att ett bifall till min motion icke torde medföra några konsekvenser för framtiden, emedan Fallander är den ende numera återstående innehavaren av den beställning, det här är fråga om.»

Vid sistberörda motion äro fogade åtskilliga intyg, till vilka utskottet anhåller få hänvisa.

Båda nu förevarande pensionsfrågor hava, enligt vad handlingarna utvisa, varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning, därvid kungl. statskontoret den 24 april 1917 avgivit infordrat underdånigt utlåtande, såvitt angår Fallander, varemot statskontoret icke synes hava yttrat sig i fråga om Lindhé. Efter det statskontoret avgivit nyssnämnda utlåtande, hava beträffande Fallander nya omständigheter tillkommit, vilka äro av beskaffenhet att kunna inverka på frågans bedömande. Vid sådant förhållande och då dessa båda pensionsfrågor stå i nära samband med varandra, har utskottet ansett sig böra utverka Kungl. Maj:ts befallning till statskontoret att efter vederbörandes hörande avgiva och till utskottet inkomma med yttrande rörande såväl Lindhé som Fallander.

I anledning härav har statskontoret den 28 nästlidna mars inkommit med sådant yttrande och därvid tillika överlämnat yttrande av arméförvaltningens intendents- och civila departement.

Departementen yttra däri beträffande *Lindhé*:

»Efter prövning av de i motionen anförda omständigheter, har kungl. arméförvaltningens intendentsdepartement, under åberopande av vad chefen för intendenturkåren uti sin den 20 november 1916 gjorda, härhos i avskrift bifogade underdåniga framställning om pension å 900 kronor åt Linhé anført, funnit sig böra tillstyrka bifall till motionen.

I sitt i motionen omförmälda underdåniga yttrande den 27 november 1916 över chefens för intendenturkårens förenämnda framställning om pension åt Lindhé har kungl. arméförvaltningens civila departement — då frågan om Lindhés pensionerande blivit av Kungl. Maj:t och riksdagen prövat — uttalat betänkligheter mot att tillstyrka ett förslag, som avsåg en ändring i vad sålunda blivit beslutat. Därest emellertid omförmälda förhållande icke anses vidare böra lägga något hinder i vägen för en förnyad omprövning av frågan, får departementet i underdånighet anföra, att departementet icke har något att erinra mot att Lindhé, som fortfarande är i tjänstgöring och sålunda icke tillträtt den för honom år 1914 bestämda pensionen, tillerkännes pension till så stort belopp, att densamma jämte det gratial från Vadstena krigsmanshuskassa, vartill Lindhé vid erhållande av avsked är berättigad och

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 8 saml. 39 häft. (Nr 49.)

*Arméförvaltningens intendents- och civila departement.
Angående
J. G. Lindhé.*

som utgör 149 kronor, uppgår till 900 kronor årligen, eller samma belopp, som tillkommer de förrådsvaktmästare, som äro anställda på olika truppförbands stater.»

I fråga om *Fallander* anföres:

»Kungl. Maj:ts beslut den 14 september 1917 (se bil. 5 till motionen) om avslag å den av chefen för intendenturkåren uti underdänig skrivelse den 23 mars 1917 (se bil. 2 till motionen) gjorda framställningen beträffande Fallanders pensionsålder och storleken av honom tillkommande pension torde utan tvivel kunna antagas hava grundats på de erinringar, som av eder uti underdänig skrivelse den 24 april 1917 (se bil. 4 till motionen) uttalats därom att Fallanders otjänstbarhet för framtiden då icke syntes vara vederbörligen styrkt. Uti nämnda skrivelse har ni även uttalat, att, därest Fallander befundes böra sättas i tillfälle att redan vid 60 års ålder avgå från sin tjänst med pension, och framställning om sådan förmån alltså ansåges böra föreläggas riksdagen, det syntes eder, som om det föreslagna pensionsbeloppet, 900 kronor, ehuru detsamma måste anses väl högt i förhållande till Fallanders avlöningsförmåner, dock skulle kunna tillstyrkas med hänsyn till föreliggande, av chefen för intendenturkåren framhållna omständigheter.

Då det emellertid av de vid motionen såsom bilagor 7 och 8 fogade avskrifterna av de utav regementsläkaren E. Schildt den 22 november 1917 och den 17 januari 1918 utfärdade läkarintygen synes framgå, att Fallander på grund av sjuklighet vore urständsat till tjänstgöring under de år, som ännu återstode till tiden för hans pensionering, torde några skäl till betänkligheter mot nedsättning av hans pensionsålder från 65 till 60 år ej vidare böra föreligga.

På grund härav och under hänvisning såväl till vad som av chefen för intendenturkåren och motionären i saken anförts som till edert ovan omförmälda uttalande i fråga om pensionsbeloppet, finna sig kungl. arméförvaltningens intendents- och civila departement böra förordade bifall till den i motionen gjorda framställningen såväl om nedsättningen i Fallanders pensionsålder som beträffande det för honom föreslagna pensionsbeloppets storlek.»

Statskontoret.

För egen del har *statskontoret* i ärendet anført följande:

»I likhet med kungl. arméförvaltningens nämnda båda departement anser även kungl. statskontoret de i motionen rörande Lindhés pension anförda omständigheter, som tillkommit efter det 1914 års förra riksdag fattade beslut i fråga om pension åt honom, böra föranleda till förhöjning av det då beviljade, men ännu icke tillträdde beloppet. Föreliggande förslag innebär, att pensionen skulle höjas från 360 till 900 kronor, vilket sistnämnda belopp motsvarar vad som vid avsked efter uppnådd ålder av 65 år i pension tillkommer de förrådsvaktmästare, som erhållit anställning på truppförbandens stater. Emellertid kan ifrågasättas, huruvida ett sådant pensionsbelopp kan anses stå i riktigt förhållande till de avlöningsförmåner, Lindhé åtnjuter, eller 955 kronor 60 öre jämte fri bostad; och i allt fall kan erinras, att detta pensionsbelopp visserligen tillkommer hans till förrådsvaktmästare vid truppförband förflyttade kamrater men dock torde förutsätta att icke obetydliga avgifter härför erlagts till arméns pensionskassa. Med hänsyn härtill skulle ju kunna ifrågasättas en begränsning av pensionsförhöjningen exempelvis till 800 kronor.

Vad därefter vidkommer förslaget om pension åt vaktmästaren vid intenden-

turkåren G. Fallander vill det synas kungl. statskontoret vara riktigt att, såsom direktionen över arméns pensionskassa i dess underdåniga utlåtande den 11 april 1917 uppgivit, rätt till pension för Fallander såsom vaktmästare vid militär stab, i vilken egenskap han vunnit delaktighet i kassan, inträder först vid uppnådd ålder av 65 år. Den av motionären åberopade bestämmelsen i anm. 4 vid 1878 års stat för kommandantsstater och befälhavare m. fl. å rikets fästningar och garnisonsorter (bil. 6 vid motionen nr 70: II) synes nämligen icke kunna giva stöd för den mening att pensionsåldern för Fallander skulle vara 60 år. Vid sådant förhållande skulle det dröja ända till den 27 november 1922, innan Fallander skulle kunna avgå med rätt till pension. Numera är det emellertid styrkt, att Fallander är av sjukdom urståndsatt att göra tjänst utan utsikt att åter bliva tjänstbar; och på grund härav synes det icke vara något att erinra mot att tillfälle beredes Fallander att redan nu avgå med pension. Med hänsyn därtill att Fallanders kamrater, som vunnit anställning i de nya förrådsvaktmästarbeställningarna vid truppförbanden, bliva vid avgången berättigade till pension å 900 kronor, synes det vara billigt, att åt Fallander beredes pension till högre belopp än det, som författningsenligt tillkommer honom vid 65 års ålder eller 500 kronor. Visserligen har kungl. statskontoret en gång uttalat sig för ett pensionsbelopp av 900 kronor åt Fallander, men det synes dock kungl. statskontoret kunna ifrågasättas, huruvida anledning kan anses föreligga att åt honom bereda högre pension än den kungl. statskontoret föreslagit för Lindhé.»

Beträffande först frågan om höjning av Lindhés pension anser även utskottet de i motionen berörda omständigheter, som tillkommit efter 1914 års riksdags beslut i ämnet, vara av beskaffenhet att böra föranleda höjning av det då beviljade pensionsbeloppet, vilket för övrigt ännu icke av Lindhé tillträtts. Såsom statskontoret erinrar, skulle vid ett bifall till motionen Lindhé erhålla en pension av 900 kronor, motsvarande vad som vid avsked efter uppnådd ålder av 65 år i pension tillkommer de förrådsvaktmästare, vilka erhållit anställning på truppförbandens stater. Då emellertid de avlöningsförmåner, Lindhé åtnjutit uppgått till 955 kronor 60 öre jämte fri bostad, läser det föreslagna pensionsbeloppet icke kunna anses stå i riktigt förhållande till sagda förmåner, utan synes den av statskontoret ifrågasatta begränsningen av pensionen till 800 kronor vara väl avvägd.

Vidkommande härefter förslaget om pension åt Fallander torde, enligt vad utredningen i ärendet giver vid handen, pensionsrätten för Fallander inträda först vid uppnådda 65 år. Fallander skulle alltså icke förr än år 1922 kunna avgå med rätt till pension. Av ett i motionen åberopat, den 17 januari innevarande år utfärdat läkarbetyg framgår emellertid, att Fallander på grund av sjukdom icke vidare är tjänstbar. Det vill då synas riktigt, att tillfälle beredes honom att nu avgå med pension. Beträffande storleken av denna har statskontoret visserligen

Utskottet.

tidigare uttalat sig för ett belopp av 900 kronor, sannolikt beroende därpå att Fallander tillhör arméns pensionskassa och således bidragit till sin pensionering. Detta förhållande uppväges emellertid, vad Lindhé vidkommer, därav att denne har 7 tjänstgöringsår mera än Fallander. Under sådana förhållanden har utskottet ansett det vara riktigtast, att pensionsbeloppen i båda nu förevarande fall bestämmas lika eller till 800 kronor.

Åberopande vad sålunda anförts hemställer utskottet,

a) att riksdagen, i anledning av förevarande motion I: 36, må medgiva, att vaktmästaren vid intendenturkåren, förrådsvaktmästaren vid arméns intendenturförråd Johan Gottfrid Johansson Lindhé må, utöver honom av 1914 års förra riksdag beviljad pension till belopp av 360 kronor, från och med månaden näst efter den, under vilken han avgår från sin tjänst, under sin återstående livstid uppbära årligen ytterligare pension till sådant belopp, att hela pensionen jämte honom tillkommande gratial från Vadstena krigsmanshuskassa uppgår till åttahundra kronor, att utgå från allmänna indragningsstaten; och

b) att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 70, må medgiva, att vaktmästaren vid intendenturkåren Gustaf Fallander må från och med månaden näst efter den, under vilken han erhåller avsked från sin nuvarande anställning vid nämnda kår, under sin återstående livstid åtnjuta en årlig pension av åttahundra kronor, att utgå från allmänna indragningsstaten.

III. Ang. finansdepartementet.

Angående
livräntor till
avl. tullvakt-
mästaren L.
G. S. Sjöbloms
änka och
minderåriga
dotter.

8:o) I en till riksdagen den 22 mars 1918 avlåten proposition, nr 206, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att tullvaktmästaren L. G. S. Sjöbloms efterlämnade änka *Kristina Olivia Sjöblom* och makarnas minderåriga dotter *Brita Hulda Severina* må från och med den 1 oktober 1916 å allmänna indragningsstaten uppbära: änkan Sjöblom under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, en årlig livränta av 375 kronor samt dottern intill uppnådd ålder av 15 år en årlig livränta av 300 kronor.

Till statsrådsprotokollet över finansärenden för berörda den 22 mars har föredragande departementschefen i ämnet anfört följande:

»I skrivelse den 8 februari 1918 har generaltullstyrelsen anfört följande:

*Generaltull-
styrelsen.*

Tullbevakningsinspektionen i Stockholm har i skrivelse till generaltullstyrelsen den 26 september 1916 anmält, att vaktmästaren vid härvarande tullbevakning, Ludvig Gereon Severin Sjöblom den 20 i samma månad, då han varit posterad ombord å ångfartyget 'Pauline', i följd av fartygets kantring i härvarande hamn omkommit, varjämte tullbevakningsinspektionen till styrelsen överlämnat vederbörlig dödsattest för Sjöblom.

Sedermera har i en till sagda inspektion ställd, av inspektionen med eget utlåtande till styrelsen överlämnad skrift bemälda Sjöbloms änka Kristina Olivia Sjöblom, född Jonsson, hemställt om vidtagande av åtgärder i syfte, att ett årligt understöd av statsmedel måtte tilldelas henne och hennes barn; varande vid ansökningen fogade dels ett av pastorsämbetet i härvarande Katarina församling den 17 november 1916 utfärdat bevis, varav inhämtas, att Sjöblom efterlämnat förutom änkan, född den 9 juni 1886, dottern Brita Hulda Severina, född den 12 november 1916, dels ock bestyrkt transumt av en efter Sjöblom upprättad bouppteckning, utvisande en behållning i boet av 2,271 kronor 23 öre.

På grund av återremiss har förbemälda inspektion i ärendet förebragt vidare utredning, varav framgår, att Sjöblom omkommit vid oförmälda olyckstillfälle, samt att uti ett av sjöåklagaren hos kommerskollegium vid Stockholms rådhusrätts andra avdelning anhängiggjort mål mot befälhavaren å förevarande fartyg O. M. A. Wirström angående ansvar för ifrågasvarande sjöolycka, i vilket mål änkan Sjöblom fört talan i egenskap av målsägande, rådhusrätten, sedan änkan Sjöblom av Wirströms i målet anlitate ombud bekommit ett belopp av 3,000 kronor och därvid frånträtt alla vidare anspråk på grund av hennes makes död emot en var, som saken kunde angå, avskrivit hennes talan från vidare handläggning.

I anledning av förenämnda framställning och med fästat avseende därå, att Sjöblom ljutit döden under utövningen av sin tjänst, får generaltullstyrelsen jämte anmälan, att änkan Sjöblom är berättigad till pension dels från tullstatens enskilda pensionsinrättning, med 196 kronor 50 öre för år, dels ock av allmänna medel med 78 kronor 60 öre för år, vilka belopp dock torde få anses ringa i förhållande till familjens levnadsbehov, i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes bereda änkan Sjöblom och hennes ovannämnda barn något understöd.

Innan styrelsen går att avgiva underdånigt förslag i avseende å det ifrågasatta understödsbeloppets storlek får styrelsen anmäla, att Sjöblom, vilken konstituerats till sin innehavda tjänst den 16 augusti 1916, vid densamma åtnjutit följande avlöningsförmåner, nämligen i lön 1,310 kronor, i tjänstgöringspengar 440 kronor och i ortstillägg 131 kronor eller sålunda tillhoppa 1,881 kronor samt att Sjöblom, enligt vad vederbörande personalistor utvisa, under sin tjänstgöring i tullverket städse ådagalagt duglighet och pålitlighet samt iakttagit ett mycket gott uppförande.

Med hänsyn till nu berörda omständigheter får styrelsen i underdånighet hemställa, att änkan Sjöblom måtte, räknat från och med den 1 oktober 1916,

erhålla en årlig livränta av 600 kronor, så länge hon lever ogift, samt att hennes barn måtte från och med sagda den 1 oktober 1916 tilldelas en årlig livränta av 100 kronor, intill dess detsamma uppnått 18 års ålder.

Statskontoret. I infordrat yttrande över denna generaltullstyrelsens framställning har statskontoret i skrivelse den 7 mars 1918 anfört:

I likhet med generaltullstyrelsen anser statskontoret, att olycksfallsersättning av statsmedel i form av livräntor bör beredas den genom olycksfall under tjänstutövning omkomne tullvaktmästaren Sjöbloms änka och minderåriga dotter. Med avseende å beloppet av dessa livräntor vill statskontoret erinra, att enligt lagen av den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete livräntor skola utgå till en genom olycksfall i arbete avlidne arbetares änka, så länge hon förbliver änka, med en fjärdedel och till varje minderårigt barn till uppnådd ålder av 15 år med en sjättedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst i den mån densamma icke överstiger 1,800 kronor. Då i detta ärende är upplyst, att tullvaktmästaren Sjöblom i årlig avlöning åtnjutit 1,881 kronor, skulle alltså med tillämpning av berörda stadgande livräntorna böra bestämmas att utgå till änkan med 450 kronor och till dottern med 300 kronor. Emellertid framgår tillika av förevarande underdåniga skrivelse, att änkan Sjöblom åtnjuter, förutom pension från tullstatens enskilda pensionsinrättning, liknande förmån av allmänna medel till årligt belopp av 78 kronor 60 öre; och synes sistnämnda belopp böra avdragas från det beräknade beloppet av änkan tillkommande livränta, som alltså skulle uppgå till ett avrundat belopp av 375 kronor. På grund av vad sålunda anförts och då det vill synas statskontoret lämpligt, att livräntorna i detta fall avpassas i överensstämmelse med stagandena i nämnda lag, får statskontoret, som håller före, att livräntorna böra anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten, i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva, att tullvaktmästaren Sjöbloms efterlämnade änka Kristina Olivia Sjöblom, född Jonsson, och makarnas minderåriga dotter Brita Hulda Severina må från och med den 1 oktober 1916 å allmänna indragningsstaten uppbära: änkan Sjöblom under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, en årlig livränta av 375 kronor samt dottern intill uppnådd ålder av 15 år en årlig livränta av 300 kronor.

*Departements-
chefen.* På grund av vad i detta ärende förekommit anser jag mig böra förorda avlåtande av framställning till riksdagen om beviljande av understöd åt Sjöbloms efterlevande. Då det synes mig lämpligt, att understödsbeloppet avpassas i nära överensstämmelse med lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, ansluter jag mig därutinnan till statskontorets förslag. Den förmån av allmänna medel — enligt vad jag inhämtat fattigpension av tullmedel — som änkan Sjöblom åtnjuter, anser jag i likhet med statskontoret böra föranleda, att beloppet av den änkan tillkommande livräntan beräknas till ett avrundat belopp av 375 kronor. I avseende å huru medlen skola utgå biträder jag ävenledes den av statskontoret gjorda hemställan.»

Även utskottet anser sådana omständigheter vara för handen, att understöd av statsmedel i form av livränta bör beredas änkan Sjöblom och hennes minderåriga dotter. Utskottet har icke heller haft något annat att erinra mot förslaget än att beträffande livräntan till dottern i överensstämmelse med den praxis, som i detta avseende tillämpas inom riksförsäkringsanstalten, nämnda ränta räknas först från hennes födelse eller den 12 november 1916, varjämte densamma ansetts skäligen böra utgå intill uppnådd ålder av 18 år.

Utskottet.

Åberopande vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att tullvaktmästaren Ludvig Gereon Severin Sjöbloms efterlämnade änka Kristina Olivia Sjöblom, född Jonsson, och makarnas minderåriga dotter Brita Hulda Severina må å allmänna indragningsstaten uppbära: änkan Sjöblom från och med den 1 oktober 1916 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, en årlig livränta av trehundrasjuttiofem kronor samt dottern från och med den 12 november 1916 intill uppnådd ålder av 18 år en årlig livränta av trehundra kronor.

Stockholm den 16 april 1918.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1918.
